Jüdische Pester Zeitung.

יודישע פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריערן,
אונד דער פרענומעראַציאָנס־טערמין בעגיננט מיט דעם עמפפאנגע דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט זיך אין
פ ע ס ט,
וויטצנער בולוואר נומ׳ 29;
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראַ־אָנס־געלדער צו זענדען בעליעבע.

דיעזעס בלאטט ערשיינט
ד ר ײ מ א ל וואָכענטליך
מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פֿרייטאג
אונד קאָסטעט
פֿיר אָסטערדייך־אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען אָסטר. ווע.
האלביעהריג 4 גולדען אָסטר. ווע.
פֿירטעליעהריג 2 גולדען אָסטר. ווע.

פֿירס אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולד. — קר. אָ. ווע.
האלביעהריג 4 גולד. 50 קר. אָ. ווע.
פֿירטעליעהרי 2 גולד. 25 קר. אָ. ווע.

Nr 68 | זעבצעהנטער יאהרגאנג | פעסט, מאָנטאג כג סיון ה.תרמ״ד. | Pest, den 16. Juni 1884.

ביא גאָטט אללײן איזט הילפֿע!

דיא לעטצטען יאהרע וואָרען געוויס רייך גע־נוג אן ביטטערען ערפֿאהרונגען פֿיר דאס אונגא־רישע יודענטהום, אבער זאָ שווער וואר עס מיר נאָך ניע אומס הערץ אונד זאָ טיעפֿעס וועה האבּ׳ איך נאָך ניע עמפּפֿונדען, זייטדעם עס מיר געגאָננט איזט אים שטרייטע פֿיר מיין פֿאָלק דיא פֿעדער צו פֿיהרען, אלס אים געגענוואָרטיגען אויגענבליקקע. אין זאָלכען מאָמענטען איזט דאס שרייבען איינע שווערע אויפֿגאבע. דענן דער אונאויסשפּרעכליכע שמערץ דער זעעלע, מאכט דיא אָרדנונג דער גע־דאנקען פֿאסט אונמאָגליך. עס איזט אונס צו מוטהע וויא דעם פֿעראירטען וואנדערער, דער אים וואלדע זיינען וועג פֿערלאָרען, ער בריכט מוטהיג דורך אונ־בעפֿאהרענע וועגע, איבער שלוכטען אונד געהעגע, ער טראָטצט דען דאָרנען אונד שלאנגען, בעזיעגט דיא הינדערניססע, דענן ער האָפּפֿט באלד דאס ענדע דעם וואלדעס צו ערגייכען, וואָ איהם דיא בעקאנטע לאנדשטראססע ענטגעגענווינקט. נון איזט ער אים דעם וואלדע דרויסען, וואס זיך אבער פֿאָר זיינען אויגען אויסדעהנט, איזט ניכט דיא פֿריינדליכע לאנדשטראססע, זאָנדערן איינע פֿורכט־בארע זאנדוויסטע, מיט גליהענד הייסען באָדען אונד פֿורכטבארען שטירמען, נירגענדס איין ענדע, נירגענדס איינע קוועללע, נירגענדס איין בוים. אָ, וויא איזט עס דא דעם אונגליקליכען וואנדערער צו מוטהע! וואס ער עמפּפֿינדעט, איזט פֿערצווייפֿלונג.

עס איזט איינע פֿאָראיבערגעהענדע ליינע, דאכטען וויר פֿאָר יאהרען, אלס וויר צום ערסטענ־מאלע דאס וואָרט אנטיסעמיטיסמוס האָרטען, מיט דעם טיסאָ־עסלארער פּראָצעססע ווירד אללעס אויפֿהאָרען, דאכטען וויר שפּאטער, אונד אלס דער שטורם פֿאָרטוויטהעטע, טראָסטעטען וויר אונס דא־מיט, דאס דיא נייען וואהלען ענדליך דעם באָזען שפּיעלע איין ענדע מאכען ווערדען, דיא רעגיערונג, דאס לאנד קאָננען עס דאָך אונמאָגליך צוגעבען, דאס דיעזע גאָטטלאָזען העטצען פֿאָרטדויערן זאָל־לען, זאָ זאגטען וויר אונד בערוהיגטען אונס. נון דריי־פֿיערטעל דעם נייען רייכסטאגס איזט געוואָהלט אונד וואס וויר דא ערבליקקען איזט פֿירכטערליך, איזט אונערהאָרט. עס איזט וואהר, עס האטטע נאָך ארגער קאָממען קאָננען, האבען וויר דאָך זאָגאר דאפֿאָר געפֿירכטעט, דאס אים קינפֿטיגען רייכסטאג 40—50 אנטיסעמיטען זיטצען ווערדען, אבער ווארום זאָללען וויר עס לייגנען, אין איינעם ווינקעל אונזע־רעס הערצענס לעבטע דיא האָפֿנונג, אונד דיעזער אנזיכט וואר, דאס קאָנן איך אויפֿס בע־שטיממטעסטע בעהייפּטען, אויך דיא רעגיע־רונג, דאס דער נייע רייכסטאג ענטוועדער גאר קיינע, אָדער האָכסטענס 2—3 אנטיסעמיטען האבען ווירד, דיא קיינע בעאכטונג פֿינדען ווערדען. דאס איזט יעדאָך ניכט דער פֿאלל: ביז הייטע זינד בע־רייטס 16 אנטיסעמיטישע אבגעאָרדנעטע געוואָהלט אונד איהרע צאהל קאָנן זיך ביז צום שלוססע דער וואהלען נאָך פֿערמעהרען. דאס איזט בערייטס איינע פּארטייא, מיט דער מאן אים רייכסטאגע רעכנען מוס. ביז יעטצט זינד דיא אנטראגע דער אנטיסעמיטען ניכט בעאכטעט אונד ניכט פֿער־האנדעלט וואָרדען, וויל זיא דיא נאָטהיגע צאהל פֿאָן צעהן אבגעאָרדנעטען ניכט צוזאממענבריינגען קאָננטען, וועלכע איינען אנטראג, וועגן איהן דער רייכסטאג פֿערהאנדעלן זאָלל, אונטערשרייבען מיססען, אונד וועגן זיך דער פֿאָריגע רייכסטאג מאנכמאל וואָכען הינדורך מיט דען יודען בעשעפֿ־טיגטע, זאָ קאָננען עס דיא אנטיסעמיטען אין צו־קינפֿט דאהין ברינגען, דאס דער גאנצע רייכסטאג מיט ניכטס, אלס מיט יודענדעבאטטען אויסגעפֿיללט ווערדע. אונד וואס פֿיר מענשען, הייליגער גאָטט, וואס פֿיר מענשען זינד דאס, דיעזע געוואָהלטען אנטיסעמיטען! קארל סאָלאָי, טשאָטארי, מאָרגיט־טאי, ווערהאָוואָי אונד אָנאָדי, איינע באנדע, וויא זיא אויסערלעזענער ניכט געדאכט ווערדען קאנן, מענשען אָהנע בעשעפֿטיגונג, אָהנע קא־ראקטער, דיא נור געווינען קאָננען אונד ניכטס צו פֿערליערען האבען; רייפֿבאָלדע, דיא פֿאָר ניכטס צוריקשרעקקען, דענען ניכטס הייליג איזט, וועגן עס זיך דארום האנדעלט, איהרע שמוטציגען צוועקע צו ערגייכען.

אונד וואָ זינד דיא ענטשלאָססענען מאָנגער מיט דעם אייזערנען וויללען אונד מיט דעם מאָכטי־גען גייסטע, וועלכע דיעזער באנדע אים רייכסטאגע ענטגעגענטרעטען מאָכטען? אָ, פֿראגעט ניכט, דענן מיר בריכט דאס הערץ פֿאָר וועה. געפֿאללען איזט אָטוואָש, דער אלליין איינע גאנצע ארמעע צו אונ־זערעם שיטצע וואר; געפֿאללען איזט מעזעי, דער מוטהיגע אונד הינגעבונגספֿאָללע קאמפּפֿער; גע־פֿאללען זינד זיא דורך — יודען. שמערצליך איזט עס פֿאָן דען פֿיילען דעם פֿיינדעס געטראָפֿפֿען צו ווערדען, וואס פֿיר געפֿיהל אבער דאס איזט, וועגן אונזערע אייגענען ברידער אונס דען דאָלך אינס הערץ שטאָססען, דאס ניעדערצושרייבען, בין איך אונפֿאהיג. 382 יודען האבען געגען אָטוואָש געשטיממט, אונד 160 האבען איהרע שטיממען ניכט אבגעגע־בען. אָטוואָש האטטע ביא 800 שטיממען, זיין געג־נער 1150, עס זינד אלזאָ אונבעדינגט דיא יידישען שטיממען, וועלכע אָטוואָש צום פֿאללע געבראכט האבען. אָ איבער דיעזע זעלבסטמאָרדער!

אונס ערגעהט עס לײדער וויא דעם רייכען מאנגע, דער פּלאָטצליך ארם געוואָרדען איזט. זיינע לאגע איזט איינע פֿיעל שלימערע אלס דיא דעם אן ארמוטה געוואָהנטען, דענן ער האט דאס ענט־בעהרען ניע געלערנט אונד ווייס ניכט וויא ער דער הערייגברעכענדען נאָטה טראָטצען זאָלל. יע־נעם מערקווירדיגע צוזאממענהאלטען, יענע וואונ־דערבארע קלוגהייט, וועלכע אונזערע אהנען אין צייטען דער נאָטה אונד פֿערפֿאָלגונג בעקונדעט האבען, איזט אים איהרען נאכקאָממען אויסגעשטאָר־בען, זיא וואָללען דען כריסטען געגעאיבער נור הער־רען אונד קיינע יודען זיין אונד נעהמען עס ניכט וואהר, דאס דיא כריסטען אין איהנען נור דיא יודען זעהען אונד פֿאָן דען הערען ניכטס ערבליקקען וואָללען.

דיא שטיטצען זינד געפֿאללען, דיא פֿיינדע זינד אנגעוואכסען, אין אונס זעלבסט איזט קיינע אויסדויער, קיינע בעגייסטערונג, קיין וויללע אונד קיינע קראפֿט. יא וויר זעלבסט ארבייטען אונזערען פֿיינדען אין דיא האנדע, וואס זאָלל אויס אונס אָ גאָטט ווערדען! נור אין דיר אלליין, גאָטט אונזע־רער פֿאטער, איזט אונזער פֿערטרויען, דוא ווירסט דיין פֿאָלק ניכט פֿערלאססען, דוא ווירסט דאס אונ־הייל פֿאָן אונס אבווענדען אונד דאס, וואס וויר אלס אונגליק בעטראכטען, צור קוועללע דעם גוטען פֿערוואנדעלן.

וואהלרעזולטאטע.

ביז צור שטונדע ליעגען נאכריכטען איבער וואהלרעזולטאטע אין 293 בעצירקען פֿאָר. 157 דער געוואָהלטען אבגעאָרדנעטען געהאָרען צור רעגיע־רונגספארטייא, 52 צור אונאבהאָנגיגקייטספארטייא 48 צור פארטייא דער פֿעראייניגטען אָפּפּאָזיציאָן, 16 אנטיסעמיטען (פֿריהער וואָרען אים גאנצען 5), 7 שטעהען אויסערהאלב אללער פארטייען, 10 נאציאָנאלע (אונגארנפֿיינדליכע סערבען, רומאָנען אונד סלאָוואקען) אונד אין דרייא בעצירקען מיססען נאכוואהלען אבגעהאלטען ווערדען. דיא רעגיערונג האט 20 בעצירקע געוואָננען, האט אבער 32 פֿערלאָרען, זאָ, דאס זיא הייטע 12 אלס אונערזעטצט פֿערלאָרען בעטראכטען מוס. ניכט דיא צאהל דעס פֿערלוסטעס איזט עס יעדאָך דאס דיא רעגיערונגספארטייא זאָ שמערצליך בעריהרט, זאָנדערן דיא פּ ע ר ז אָ נ ל י כ ק ײ ט ע ן, וועלכע זיא פֿערלאָרען האט. דיא מאָכטיגסטען שטיטצען זינד געפאללען, זאָ צ. ב. דער פּראָזידענט דער ליבעראלען פארטייא גוסטאף ווישאָלי, דער שוואגער דעס מיניסטערפּראָזידענטען גראף טיבאָר קאראָלי, דער אינטימסטע פֿריינד טיסאָס, פֿיל מאָריטץ, דער גראָסטע דיפּלאָמאט אונד פּיבליציסט דער רעגיערונגספארטייא מאקס פֿאלק, פֿירסט אָדעסקאלכי (געגען דען אנטיסעמיטישען ביבען וואָרנאָ), יאָהאנן מאָדיאר, יאקאָב מיהל אונד צאהלרייכע אנדערע. נוממערן קאָננען ערזעטצט ווערדען, ווער ווירד אבער דיעזע פּערזאָנליכקייטען ערזעטצען? דיא רעגיערונג איזט איבערדעם דורך דיא איבערראשענדע אויסברייטונג דער אנטיסעמיטען איבער אללע מאסען ענטזעטצט. דיא אונאבהאָנגיגקייטספארטייא האט צוויא איהרער אויסגעצייכנעטען מיטגליעדער אָטוואָש אונד מעזעי פֿערלאָרען, האט אבער דאפֿיר ווענינסטענס אן צאהל געוואָננען. וואס אָטוואָש בעטריפֿפֿט, זאָ איזט דיעזער אין וועספּרעם, וויא ער צווייא טאגע פֿאָר דער וואהל אויפֿגעטרעטען איזט, בלאָס מיט 8 שטיממען אין דער מינאָריטאט געבליעבען. דיא 300 יידישען וואָהלער האבען דאָרט וויא אַ ײ ן מאנן פֿיר איהן געשטיממט אונד אָטוואָש וואָרע אויך געוויס געוואָהלט וואָרדען, וועגן דיא לעטצטען 25 וואָהלער אויף בעפֿעהל דער רעגיערונגספארטייא דורך שענדאַרמען אונד זאָלדאטען ניכט אויסאיינאנדער געשפּרענגט וואָרען וואָרען. דיא אונאבהאָנגיגקייטספארטייא האט זאָגאָר פּראָטעסט געגען דיא וואהל איינגעלעגט אונד עס איזט וואהרשיינליך, דאס עס אין וועספּרעם צווישען אָטוואָש אונד קישאָייטש צו איינער נייאוואהל קאָממען ווירד. הערר סענטפּעטערי, דער קאנדידאט דער אונאבהאָנגיגקייטספארטייא אין נאדי־קאראש, דעם פֿיהערען וואהלבעצירקע אָטוואָשס, איז זייטדעם פֿאָן דער קאנדידאטור צוריקגעטרעטען אונד שטעללטע אָטוואָש אלס קאנדידאטען אויף. וויר האבען אלזאָ נאָך האָפֿנונג, אָטוואָש ווידער צו געווינגען.

דען גראָסטען צוואכס האבען דיא אנטיסעמיטען צו פֿערצייכנען. אישטאָצי, אָנאָדי, וואָרנאָי, ווערהאָוואָי, אונד ראטה זינד ווידער געוואָהלט. נייאגעוואָהלט זינד אנדרעאנסקי, טשוז, מארגיטטאי, זימאנדי, קאָמלאָששי, טשאָטארי, ראטץ, הילוואקס, פֿיליפּ אונד דיא צווייא ברידער סאָלאָי. יודען זינד ביז יעטצט 5 געוואָהלט וואָרדען: וואהרמאנן, בארין, מאנדעל, שוואב אונד דער נייאגעוואָהלטע עניעדי לוקאטש (אייזענשטאדטער). דיא איבריגען יידישען קאנדידאטען זינד ענטוועדער שאָן דורכגעפֿאללען (קרויס, גליק, פֿרײשטאדטער, שולהאָף) אָדער ווערדען עס ערסט. וואהרשיינליך איזט בלאָס דיא וואהל נעמענים אונד אוללמאנס. אויסערדעם זינד 9 געטויפֿטע יודען געוואָהלט וואָרדען.

ער וואללטע ווא מאגליך, נאך 1000 מארק פראפיטירען, אים שלימססטען פאללע יעדאך, די פערלאנגטע סוממע בעצאהלען אונד פערהיטען, דאס דאס קאסטבארע בילד ניכט אין אנדערע הענדע געראטהע, וועסהאלב ער דאסזעלבע ביי זיך בעהיעלט.

* (גיפטמישעריי א.) וויא אוים דינאפאלדוואר געשריעבען ווירד, האלט דארט אין דורך דען דארטיגען שענדארמעריא-קאממאנדאנטען ענטדעקטעס שייסליכעס פערברעכען די גאנצע שטאדט אין גראסער איפרעגונג. איינע געוויססע מיזשעראיוליע בעטריעב נאמליך דאזעלבסט זייט מעהרערען יאהרען גאנץ אונגעשטארט דאס האנדווערק דער גיפטמישעריי אין גראסעם מאסשטאבע. שוואנגערע פרויען ליעסען זיך אונטער גראססטער פערשוויעגענהייט פאן דיעזער העקסע ארצנייען בערייטען, אום איהרע לייבעספרוכט אים קיימע צו פערניכטען, וואס זא מאנכער דאס לעבען קאסטעטע. דורך די שטרענגע געהיימהאלטונג דיעזעס פערברעכענס, וואר עס דעם שענדארמעריעקאממאנדאנטען, וועלכער פאן דער זאכע קענטניס האטטע לאנגע ניכט מאגליך, דיעסבעציגליך איינצושרייטען, ווייל עס איהם, צור פעסטשטעללונג דער טהאטזאכען אנבעוויזען מאנגעלטע. ער נאהם דאהער צור אינטריגוע זיינע צופלוכט. זיינע איגענע פרויא וואר נאמליך דער מיזשערא אונבעקאננט. אונד זיא ערזוכטע דאהער די גיפטמישערין, איהר פיר גוטע בעצאהלונג עבענפאללס איין ‚געהיימעס ארצניימיטטעל' צו בערייטען. די קוואקזאלבערין גינג אין די פאללע, זיא איבערגייכטע דער פרויא דעם קאממאנדאנטען די גיפטיגע ארצנייא. די גיפטמישערין ווארדע נון זאפארט פערהאפטעט אונד אינס פערהאר גענאממען, וואביי עס זיך הערויסשטעללטע, דאס ניכט וועניגער אלס 70 פרויענציממער, טהיילס פערהייראטעטע, טהיילס לעדיגע, איהרע הילפע אין אנשפרוך נאהמען. אויך דער שפעצערייהאנדלער, וועלכער די גיפטשטאפפע אהנע יעדעם בעדענקען דער מיזשערא ליפערטע, ווירד צור פעראנטווארטונג געצאגען ווערדען. פארלייפיג ווערדען אוים נאטהיגער פארזיכט, די נאכפארשונגען נאך געהיימגעהאלטען.

* (אהנע מונד געבארען.) אויס וויען ווירד געשריעבען: איינע דארט וואהנהאפטע מיירערסגאטטין ווארדע אם 30. פ. מ. פאן איינעם מאדכען ענטבונדען, ביי וועלכעם די מוטטער צו איהרעם ענטזעטצען דאס פאללשטאנדיגע פעהלען דעס מונדעס בעמערקטע. דא הירדורך בעגרייפליכער ווייזע דאס קינד דעם זיכערען הונגערטאדע פערפאללען וואר, ווארדע אין געשיקטער ארצט הערביינגערופען, וועלכער די וואנגע אן דען שטעללען, אן וועלכען ער די מונדווינקעל אנברינגען וואללטע, מיט איינעם אינשטרומענטע דורכשטאך אונד אין די שטיכקאנאלע בליידראהט איינלעגטע. נאכדעם דער ארצט די פערוואכזענע שטעללע דורכשניטטען האטטע, גאב דאס שרייען דעם קינדעס זאגלייך צייגניס פאן דער געלונגענען אפעראציאן. טאגס דאראויף קאננטע דאס קינד בערייטס מיט ערפאלג מיט זייגעם קינסטליכען, רעכט היבש געפארמטען מונדע די מוטטערמילך איינזויגען.

וואהלרעזולטאטע.

ביז 5 איהר נאכמיטטאגס זינד פאלגענדע וואהלרעזולטאטע, די פיר אונס וויכטיג זינד, בעקאננט געוואָרדען:

אין ראזענבערג איזט דער אנטיסעמיט סקאקאן געגען דען קאנדידאטען דער רעגיערונגספארטייא יאזעף קאיך מיט 460 געגען 790 שטיממען דורכגעפאללען.

אין סענטיאנאש האט דער אנטיסעמיט סמערטיטש 18, דער קאנדידאט דער רעגיערונגספארטייא, טהאדיאוס פרילעסקי 1160 שטיממען (איינען לארם האבען די בעטיארען געמאכט, אלס אב זיא די 1160 שטיממען האטטען.) די גראסען יודענפריינדע פראנץ פולסקי אונד גוסטאוו בעקשיטש זינד בערייטס געוואהלט (ווארען ביז יעטצט קיינע אבגעארדנעטע) דער אנטיסעמיט אפפעל, וועלכער געגען באראן פרידריך פאדמאניטצקי (רעגיערונגס פארטייא) אין אלט-קאנישא איפגעטרעטען איזט האט ביז יעטצט קיינע איינציגע שטיממע ערהאלטען, וואהרענד פאדמאניטצקי שאן 979 ערהאלטען האט.

דער וויטהענדע אנטיסעמיט מאיאר טארטאל אין באזינג איזט מיט 75 שטיממען געגען עדמונד סאלאי (רעגיערונגספארטייא) דורכגעפאללען. דער יובעל אין באזינג איזט אונבעשרייבליך.

ליידער איזט אטיאש אלס דורכגעפאללען צו בעטראכטען, וואהרענד וויר דיעזע צייליען שרייבען (5 איהר נאכמיטטאגס) זינד פיר מאטלעקאוויטש 855 אונד פיר אטוואש 738 שטיממען אבגעגעבען וואָרדען. היגגעגען האט ווערהאוואי (יאזעפשטאדט) 45, וואהרענד סילאדי, איינער דער וועניגען יודענפריינדע דער פעראייניגטען אפפאזיציאן, 654 שטיממען ערהאלטען האט. מארטין וואהרמאנן, איזט, וויא דאס פארויסצוזעהען וואר, אין דער לעאפאלדשטאדט איינשטיממיג געוואהלט ווארדען.

אין מישקאלץ דויערט צוואר נאך דער קאמפף צווישען מעזעי אונד וואדנאי, ניכט דעסטאוועניגער האבען וויר ליידער קיינע האפפנונג מעהר דאס מעזעי געוואהלט ווערדע.

אין דיעזעם איינגענבליקע ערהאלטען וויר איינע דעפעשע, דאס קארל אטוואש, דער ערסט פאר צוויי טאגען אין וועספרעם איפגעטרעטען איזט, ביז יעטצט 5 איהר נאכמיטטאגס, 370 שטיממען, וואהרענד זיין געגנער קיזאוויטש נור 315 שטיממען ערהאלטען האט. ביז יעטצט ערשיינען 63 אבגעארדנעטע געוואהלט, אונטער איהנען קיין איינציגער אנטיסעמיט.

פרענומעראציאנס-איינלאדונג.

וויר ערזוכען אונזערע געעהרטען פרענומעראנטען, דערען פרענומעראציאנס-טערמין אם 15-טען יוני 1884 צו ענדע געהט (וואס גאנץ דייטליך אויף איהרע „אדרעסס-שליפע" אנגעצייגט איזט), איהרע פרענומעראציאן צו ערנייערן, דאמיט די פערזענדונג דער בלאטטער קיינע שטארונג ערליידע.

☛ דען נייא איינטרעטענדען פרענומעראנטען זענדען וויר דען אנפאנג אונזערעס פעלליעטאנס גראטיס.

יידישע פעסטער צייטונג

וואיטצנער בולוואר נוממער 29.

Jüdische Pester Zeitung

Waitzner-Boulevard Nr. 29, Budapest

געשעפטסבעריכט.

פעסטער-פרייזע.

געטריידע-געשעפט. ווייצען וואר געסטערן מעסיג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר גוט, 12000 מעטער-צענטנער ווארדען פערקויפט.

ווייצען טהייס- 100 מעטצ' 79.4 קילא 10.35 גולד' 100 מעטער-צענטנער 79.4 קילאגראמם —.10 גולדען, 400 מעטער-צענטנער .78 קילאגראמם 10.10 גולדען. — פעסטער-באדען 150 מעטער-צענט' 77.7 ק. 9.90 גול. 200 מעטער-צענטנער 77.7 קילא —.10 גולדען. בעטשקערעקער 1400 מעטער-צענטנער 75 קילא 9.85 גולדען. — באנאטער 300 מעטער-צענטנער 75.2 קילא 9.60 גולד. — נארדאונגארישער 100 מעטערצענטנער 77.8 קילא 9.90 גול. באיאער 1100 מעטרצטר' 75,2 קילא 9.80 גולדען. — וואלאכישער 400 מעטרצ' 75.8 קילא 8,90 גולדען. (אללעס פער 3 מאנאטע.)

רעפס פער אויגוסט-סעפטעמבער, לי' צו 13.50— 13⅝ גולד.

לאטטאציהונג פאם 11. יוני 1884.					
פראג	72	15	24	19	1
לעמבערג	40	72	62	28	75
הערמאננשטאדט	87	30	34	60	67

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאקס סאבאלטשי.

ראכעל איזראעל מארטין ווייסבורג

משאפויא פעטשעאלוואָ

עמפפעהלען זיך אללען איהרען פערוואנדטען אונד בעקאננטען אלס פערלאבטע.

פראָדוקט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

ווייצען	קוואליטעט פער העקטאל	פער 100 קילאגראמם
נארד-אונגארישער	75	—.— —.—
״ ״	76	.45– 9.0
״ ״	77	9.50– 9.45
״ ״	78	9.60– 9. 5
״ ״	79	9.70– 9.65
״ ״	80	9.80– 9.75
״ ״	81	—.— —.—
		—.— —:—
פעסטער-באדען	75	—.— —.—
״ ״	76	9.70– 9.65
״ ״	77	9.80– 9.75
״ ״	78	9.90– 9.85
״ ״	70	10.05–10.—
״ ״	80	10.15–10,10
״ ״	81	—.— —.—
טהייס	75	—.— —.—
״	76	9 80– 9.75
״	77	9.90– 9.85
״	78	10.— – 9.95
״	79	10.10–10.05
״	80	10.20–10.15
״	81	—.— —.—
ווייסענבורגער		—.— —.—
״	76	9.70– 9.65
״	77	9.80– 9.75
״	78	9.90– 9.85
״	79	10.05–10.—
״	80	10.15–10.10
״	81	—— —.—

פראָדוקטע	קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאגראמם
קארן	72—70	8.70— 8.40
גערסטע מאלץ	60	8.40— 8.—
״ פוטער	62	9.70— 8.70
האפער	41	8.25 8.—
קוקורוץ באנאטער	75	6.50— 6.45
דעטטא אנדערער	73	6,50 6,45
הירזע	—	7.90— 7.50

טערמינע			פער 100 קילאגראמם
ווייצען	פער הערבסט		9.86
	״	יוני	—.
	״		—.—
קוקורוץ	״		6.52
נערסטע	״		—.—
האפער	״		6.76
	״		—.—
רעפס	״		13½

זאק מעהל

דער זאק צו 100 קילאגראמם מיט זאק פריי באהן		fl.	kr.
נוממער	0	18	30
״	1	17	80
״	2	17	30
״	3	16	60
״	4	16	—
״	5	15	30
״	6	14	50
״	7	13	70
״	8	12	80
״	8½	11	50
שפיריטוס ארטע מעטהאדע פרעסהעפע		32	25
״ נייע ״ קארטאפעל		28	50

קורז-טאבעללע פאם 11 יוני

געלדקורז

געלדקורז	fl.	kr.
זילבער-אגיא	100	
דוקאטען	5	74
עמפעריאל-אונגארישע 8 גולדען גאלד.		
ששיק	9	67
דייטשע רייכסבאנקנאטען	59	55
20 מארק-שטיקע	11	93
מאפיער רובעל	1	22
	—	—

לאזע.

לאזע	fl.	kr.
1854-ער לאזע 4-פראצענט. שטאאטס-לאזע	124	75
1860-ער גאנצע	135	25
דעטטא האלבע	145	25
1864-ער לאזע צו 100 גולדען	169	50
דעטטא 50	169	50
קאמא רענטענשיינע	39	—
טירקען-לאזע	20	20
קרעדיט-לאזע	176	25
קלארי-לאזע	42	25
דאנוי-ראגולירונגס-לאזע	116	50
אינזבריקער-לאזע	19	—
קעגלעוויטש-לאזע צו 10 גולדען	—	—
ראקיציער לאזע 20	17	90
אפנער-לאזע 40	45	—
פאלפי-לאזע 40	38	75
רודאלף-לאזע 10	19	—
סאלם-לאזע 20	50	—
זאלצבורגער-לאזע 20	23	50
סט.-גענאא לאזע 40	49	—

לאזע

לאזע	fl.	kr.
סטאניסלוי לאזע צו 20 גולדען	23	—
טריעסטער לאזע 100	—	—
דעטטא 50	68	—
וואלדשטיין-לאזע 20	28	75
ווינדישגרעץ 20	38	80
אונגארישע-פרעמיען-לאזע צו 100 גולד.	115	25
טהייססאל-לאזע	115	20
וויענער-לאזע	127	50
אמטער. באדענקרעדיט-לאזע	—	—

ווערטה-פאפיערע.

ווערטה-פאפיערע	fl.	kr.
אונגארישע גאלדרענטע 6%	122	50
דעטטא צו 4%	91	75
אונגארישע פאפיער-רענטע	88	60
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	101	75
טעמעשוואר באנאטער	101	75
זיעבענבירגישע	10[illegible]	75
גאליציש	101	30
בוקאווינא	100	35
אונגארישע איזענבאהן-אנלעהען	143	25
ווינצערענט-אבלעזונגס-אבליגאציאנען	98	50
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באדען-קרעדיט צו 5½ פראצענט	101	75
דער אונגארישען היפאטהעקען באנק צו 5½ פראצענט	101	—
דער אונגארישען אללגעמיינען באדען-קרעדיט-אנשטאלט צו 5½ פראצ.	—	—
דער אסט-באהן	97	—
נארד-אסט-באהן 5%	97	—

Eigenthümer Wittwe Frau M REIS. Verantwortlicher Redacteur: MAX SZABOLCSI. Budapest, 1884. Druck von Sam. Márkus, Grosse-Kronengasse Nr. 23.

קראנקע איפגאהמע פינדען, אונד וועררען זיך דיא יאהרליכען קאסטען דיעזעס קראנקענהויז עס איף 20000 דאללאר בעלויפען.

* (איין קריסטליכער וואהלטהאטער דער יודען.) מאן שרייבט אונס איס קאנסטאנטינאפעל. דער פערשטארבענע כריסטליכע באנקיע צאריפי האט 100000 גולדען דער יידישען געמיינדע פערמאכט. צאריפי האט איך וואהרענד זיינעס לעבענס דען יודען געגענאיבער גראסע וואהלטהאטיגקייט בעקונדעט. אין יידישען קרייזען ערצאהלט מאן זיך, דאס צאריפי איינסט אין רייבערהאנדען געראטהען וואר אונד דאס דורך דיא מוטהיגע טהאט איינעס יודען, דער דאביא זיין איינענעס לעבען איינביסטע, דאס לעבען צאריפיס גערעטטעט ווארדע. עבענפאללס איס קאנסטאנטינאפעל ערהאלטען וויר דיא נאכריכט, דאס דער סילטאן דעם ראבבי בעכאר עפענדי, דעם אבערגעריכטססעקרעטער חיים צבי אונד דעם מיליטארארצט דר' מאיזע באזולאי דען מעדשידיע-ארדען ערסטער קלאססע פערליעהען האט.

* (וועהראוואי — פער שוב). עס גיבט געוויססע געשעפּטע דיא מאן ניכט טאדט שלאגען קאנן. דיא געזעללשאפט מאכטע זיך פאן איהנען אים יעדען פרייז בעפרייען, עס איזט אבער ניכט מאגליך, דענן זיא זינד ניכט צום זלאזווערדען. זיא טויבען איממער ווידער איף אונד זינד פאן זאלבער צאהיגקייט, דאס דיא געזעללשאפט דעם קאמפּפעס מידע, איהנען דען פלאטץ איבערלאססען מוס. יוליאוס וועהראוואי צ. ב. איזט שאן צעהנמאל פאן דער געזעללשאפט איסגעשטאססען, איזט שאן צעהנמאל געבראנדמארקט וארדען אונד דער מענש אהנע שאם אונד אהנע איינען שפּילט זיינע ראללע פארט. יעטצט איזט ער איף רייזען אונד ערשיינט באלד דא, באלד דארט, אום זיינע געזינונגסגענאססען אלס קאנדידאטען צו עמפפעהלען. פארגעסטערן איזט ער אלס פּראטעקטאר געארג סעלס אין מאקא אנגעלאנגט, דא זאללטע עס איהם יעדאך דיעסמאל שלעכט ערגעהען. מאן שרייבט אים מאקא: דיא אנטיסעמיטישען וואנדעראגיטאטארען האבען היער דיא געמיטהער שאן דעראַרט איפגעהעטצט, דאסס דאס פערלאנגען געארג סעלס, אם געסטריגען טאגע איינע פאלקספערזאממלונג אבצוהאלטען, פאן דער בעהארדע אבשלאגיג בעשיערען ווארדע. טראטצדעם צאג געסטערן אבענדס איין גראסער הויפע (צומייסט איס האנדווערקסגעהילפען צוזאממענגעזעטצט) מיט דען פאהנען געארג סעלס צור מאראשבריקע, אום דאזעלבסט יוליאוס וועהראוואי צו ערווארטען. געגען 8 איהר טראף וועהראוואי אין איינעם סעגעדינער פיאקער היער איין אונד בעגאב זיך, פאן דען האנדווערקסגעהילפען אונד איינעם פאבעלהויפען בעגלייטעט, אין דאס הויז דעס שוסטערס נאטשא. דער פאליציהויפטמאנן פארדערטע סעל אונד וועהראוואי איף, אים הינבליק אויף דאס בעהארדליכע פערבאט, פאן דער אבהאלטונג דער פאלקספערזאממלונג אומגאנג צו נעהמען. דיעזע הערען בעאכטעטען יעדאך דיא מאהנונג ניכט, פיעלמעהר בעגאנן וועהראוואי איינע אויפרייצענדע רעדע. דאראויפהין שפרענגטע איינע אבטהיילונג פאן 50 הוסארען הערבאן, אום דיא מענגע צו צערשטרייען. צוגלייך ווארדע וועהראוואי בעהארדליך אנגעוויעזען, אלס איין געגען דיא פערפיגונג דער בעהארדע האנדעלנדער אגיטאטאר דיא שטאדט אויגענבליקליך צו פערלאססען. אלס וועהראוואי דאגעגען פּראטעסטירטע, ווארדע ער מיט בראכיאלגעוואלט פאר דיא שטאדט געבראכט אונד דורך דיא אונטער פיהרונג דעס לייטענאנטס פירעט שטעהענדע מיליטאראבטהיילונג איס מאקא אבגעשאבען. וואהרענד דער נאכט צאגען שטארקע פאטראללען דורך דיא שטראססען, דיא רוהע ווארדע אבער נירגענדס געשטארט.

* (אבערגלויבע.) אים שטיירישען לאנדפאלקע — זא ערצאהלט דאס גראצער בלאטט — גיבט עס פיעלע, דיא זיך איינעם הויפטשטאדטישען שפיטאלע אים קיינען פרייז אנפערטרויען וואללען אונד ליעבער צו גרונדע געהען, אלס דארט איהרע היילונג זוכען, וויל דיא מיינונג בעשטעהט, דאס דארט דיא שפיטאלסדיענער יונגע מאדכען אבפאנגען, זיא אין דען קעללער בריינגען אונד אבשטעכען אונד ענדליך איהר בלוט צור בערייטונג פאן מעדיצינען פערווענדען. זעלבסט דיא מענשענפריינדליכע גייסטליכקייט וועלכע מאן „בארמהערציגע ברידער" נעננט, שטעהט אים פערדאכטע, דאס זיא דאס פריווילעגיאום האבע, יאהרליך דרייא פערזאנען צום צוועקע מעדיצינישער שטודיען אבצושלאכטען. וויר ווירדען איבער דיעזע דוממהייט איינעס טהיילעס דער שטיירישען לאנדבעפאלקערונג קיין ווארט פערליערען, וועגן ניכט נאך קיים איין יאהר פערשטריכען ווארע, זייט געגען דיא יודען איינע אהנליכע בעשולדיגונג ערנסטליך ערהאבען אונד צו דעם פּראצעס פאן טיסא-עסלאר אנלאס געגעבען האטטע. אונזערע ליעבענסווירדיגען אנטיסעמיטען, דיא איס אלטען אממענמארכען דיא ליגע פאן דער בלוטבעשולדיגונג איממער אייפס נייע איפטישען אונד דיא לעהרע איפשטעללען, דאס אן אללעם, וואס פאן דער בעפאלקערונג געגלויבט ווירד, עטוואס וואהרעס זיין מיססע, מאגען זיך דיעזען וואהן דער שטיירישען בויערן צורעכטלעגען אונד דיא נוטצאנווענדונג דאצו פינדען!

* (אנטיסעמיטען אין דער שווייץ.) שאן פאר איינינען יאהרען ווארדע איך אין דעם פרייען לאנדע דער רעפובליק, אין דער שווייץ נאמליך, געגען דיא יודען אגיטירט אונד איהנען דאס שלאכטען פערבאטען. דיעזעס פערבאט ווארדע יעדאך באלד איפגעהאבען, נאכדעם זעלבסט כריסטליכע געלעהרטע איבער דיעזעס רעליגיאנסגעזעטץ דער יודען זיך זעהר גינסטיג איסגעשפּראכען האבען. נון ווירד איס בערן (הויפטשטאדט אין דער שווייץ) ווידער בעריכטעט, דאס אין דער שטאדט בורגדארף פאם געמיינדעראטהע דען דארטיגען יודען דיעזער טאגע דיא איסאיבונג דער שחיטה פערבאטען ווארדע. אונד דאס איך פיעלע אנדערע ארטשאפטען בערייטס דיעזעם בייספיעלע פאלגען אונד עבענפאללס פערלאנגען, דאס מאן דען יודען דאס ריטועללע שלאכטען פערביעטע. וועגן דיעזעס פערבאט דורכדרינגען זאללטע, ווירד דען שווייצער יודען ניכטס אנדערעס איבריג בלייבען, אלס ענטוועדער זיך איסשליעסליך מיט פפלאנצענקאסט צו נאהרען, אדער איסצוואנדערן. אים געגענזאטצע צו דיעזעם בעריכטע ווירד גלייכצייטיג איס לאנדאן געמעלדעט, דאס זיך דאזעלבסט מעהרערע האכגעלעהרטע פּראפעססארען, וויא איך דיא אין לאנדאן ערשיינענדע „בריטישע מעדיצינישע צייטונג" צו גינסטען דער יידישען שלאכטמעטהאדע איסגעשפּראכען האבען. —

* (איבער איינען מערקווירדיגען פאלל) שרייבט אונס איין פריינד אונזערעס בלאטטעס איס פילאדעלפיא (אמעריקא): אין יידישער פעראיין האטטע זיך איינען איינגעוואנדערטען רוססען צום ראבבינער איפגענאממען. דערזעלבע פערוואלטעטע איך טיכטיג זיין אמט. מיט דעם הערן ראבבינער וואר יעדאך ניכט נור זיינע יידישע זאנדערן איך זיינע קאטהאלישע געמיינדע איבעראיס צופרידען. דער גוטע מאנן האטטע עס זיך נאמליך זא איינגעריכטעט, דאס ער אם זאמסטאג אין דער סינאגאגע אונד זאנטאג אין דער קירכע פּרעדיגטע. דער הער ראבבי האט זיך איך דאביא איין שאנעס געלד ערשפּארט אונד עטוואס אנדערעס וואללטע דאך אם ענדע דער געוויססענלאזע בעטריגער ניכט. דרייא יאהרע פיהרטע ער דיעזע ווירטהשאפט פארט, ביז מאן איהם ענדליך פאר קורצעם ענטלארפט האט אונד איהם דאס האנדווערק געלעגט. וויר אין איירארפא קאננען אונס נאטירליך גאר ניכט פארשטעללען, וויא עס מאגליך איזט, דאס איין ראבבינער צוגלייך אלס גייסטליכער פונגירע, אהנע דאס דיא געמיינדע דאפאן קעננטניס ערהאלטע. יעדענפאללס איזט עס איין טריריגעס ציכען דער רעליגיאזען

לייכטענדען. פלאממענדען קרייזע אים גאטט איהרען שאפּפער געוואונדען האבען, דא ערפיללטע דען רוים דיא אורהייליגע צאהל צעהנע מיט דאנגערשאלל. נאך דער צאהל צעהנע ווארדע דיא וועלט געשאפּען, אונד וויא צעהן ליכטע ספּיראשה איהרע פלאממענדען קרייזבאהנען אום גאטט ציעהען, זא ווארדען צעהן געבאטע דאס אורגעזעטץ דער וועלט, זא גאב זיך גאטט צעהן העררליכע נאמען, זא ענטשטאנדען אים היממעל צעהן ענגעלארדען, זא בעשטעהט דער מענש איס צעהן הויפטטהיילען, זא זינד אונס צעהן פינגער אן דיא האנדע, צעהן צעהען אן דיא פיסע געגעבען, דאמיט וויר שטעטס עראיננערט ווערדען אן דען ערסטען שאפּפונגסגעדאנקען גאטטעס. אונד וויא דיא ספּיראשה זיך טהיילען אין דרייא אבערע אונד זיעבען אונטערע, זא טהיילט זיך דיא הייליגע צאהל דרייא אונד זיעבען. דרייא איזט דיא הייליגסטע אונד אים דרייעק ווירד דיא גאטטהייט זעלבסט דארגעשטעללט. דרייא היממעל גיבטס אונד זיעבען פלאנעטען; אויס דרייא טהיילען בעשטעהט דער מענש, אויס גייסט, זעעלע אונד קארפער אונד זיעבען טאגע בילדען דען קרייזלויף דער וואכע.

„דיא ספּיראשה זינד איסגעפלאססען דעם ענסאפה (אין סוף: גאטט זעלבסט דער אהנע ענדע איזט) אונד שטעהען דורך קאנאלע מיט איהם אין פערבינדונג, וואדורך דיא קווינען איסגעפלאססענע דער גאטטהייט פאם האכסטען וועזען ביז צום ניעדריגסטען געשאפּפע דער אונטערסטען וועלט העראבגעפיהרט ווערדען. פאם אונענדליכען וועזען אין סוף געשעהען דיא איסגעפלאססע אין דיא אבערן דרייא ספּיראשה דורך צוויאונדצוואנציג קאנאלע, נאך דער צאהל דער העבראישען בוכשטאבען. פאן דער אבערסטען ספּיראה, דער קראנע, געהען דרייא קאנאלע איס: דער קאנאל איף דער רעכטען זייטע פיהרט צור צווייטען ספּיראה, דער וויזהייט. דער איף דער לינקען זייטע צור דריטטען ספּיראה, דעם פערשטאנדע, דער מיטטלערע צור פיערטען, דער גנאדע."

„דער פיערטע קאנאל פליעסט צווישען דער צווייטען אונד 3-טען ספּיראה אונד איזט מיט בייידען פערבונדען. אן דעמזעלבען בעפינדען זיך צוויאונדדרייסיג וועגע דער וויזהייט אונד פינפציג פפארטען דעס פערשטאנדעס. דיעזע וועגע אונד פפארטען זינד אבער מיט הינדערניססען אונד שוויעריגקייטען אומגעבען, וועלכע נור דורך פיעלפאכע שטרענגע פארבערייטונגען אונד קאמפפע, בעזאנדערס דורך אבטאדטונג דעס קארפערס, דורך דיא שטרענגסטע ענטהאלטזאמקייט אללער זינגליכען געניססע צוגאנגליך געמאכט ווערדען קאננען. צוואר קאנן מאן עס דורך אונאבלאססיגע שטרענגע געגען זיך זעלבסט וייט בריינגען, אבער ביז צור פינפציגסטען פפארטע האט עס נאך קיין מענש געבראכט. זעלבסט מאזעס קאננטע נור ביז צור ניינאונדפיערציגסטען געלאנגען, יאזוא אבער נור צור אכטאונדפיערציגסטען. יא זאגאר קאניג סאלאמאן אלס דער וויזעסטע אללער מענשען, קאננטע דיא פינפציגסטע פפארטע ניכט ערייכען.

„דיא צעהן ספּיראשה בילדען צוגלייך פיער וועלטען אין פערשיעדענען אבשטופונגען; איהרע ליכטפלאממענדע קראפט ווירקט אין אללען דיעזען וועלטען פאן דער אבערסטען ביז צור אונטערסטען, דאך אין איינעם איממער אבנעהמענדען גראדע. דיעזע פיער וועלטען זינד עבען זא פיעלע שטופען דעס גייסטעס, ליכטעס אונד לעבענס, אין אללמאליג אבשטייגענדער גראבערער בעקליידונג אדער פערקארפערונג. דיא פיער וועלטען הייסען פאן אבען גערעכנעט, אצילה, בעריאה, יעצירה אונד אססיאה. דיא עלאם האצילאה אדער איסגעשטראמטע וועלט, אלס דיא נאכסטע צור גאטטהייט, ענטהאלט דיא צעהן ספּיראשה אים האכסטען גראדע, דאס הייסט, אין איהרער גאנצען פלאממענדען ליכטקראפט, אונד איזט דאהער אן דאס אונאויסשפּרעכליכע וועזען גאטטעס אנגרענצענד אונד אויס איהם איסגעשטראמט. זיא איזט דיא האכסטע אונד פאללקאממענסטע וועלט, אהנע מאנגעל, אהנע פעראנדערונג אונד וועכזעל, זאנדערן זיך איממער גלייכבלייבענד, אונד הייסט דארום דיא עדעלסטע וועלט. — דיא עלאם האבריאה אדער ערשאפפענע וועלט איזט דער נאכסטע איספלוס דער עלאם האצילא. דיא צעהן ספּיראשה וואלטען אין איהר אין פערמינדערטעם גראד. איהרע ליכטשטראהלען זינד שאן געדאמפפטער; זיא איזט ניעדערער אונד בעשראנקטער אלס יענע. דאך זינד דיא וועזען אונד שטאפפע, וועלכע זיא אין זיך בעגרייפט, נאך איממער אהנע אללע מאטעריע אונד ריין גייסטיגער ארט. נור זינד זיא ניכט דורך אונד דורך ליכט, אונד זא וויא זיא איהרע קוועללע אין דער עלאם האצילאה האבען, זא זינד זיא ווידער דיא קוועללע דער פאלגענדען אונטערען אונד גערינגערן וועלטען. — דיא עלאם האיעצירה, געפארמטע אדער געבילדעטע וועלט איזט דער נאכסטע איספלוס איס דער עלאם האבריאה. איהרע וועזען אונד שטאפפע אונטערליעגען שאן דער פעראנדערליכקייט אונד זינד ניכט מעהר ריין גייסטיג. אבער איס מאטעריע בעשטעהען זיא נאך ניכט.

(פארטזעטצונג פאלגט.)

אויסווערטיגע פּאָליטיק.

אונזערע איינגעשפּראָכענע האָפּפנונג, דאס עס צווישען סערביען אונד בולגאריען פיעללייכט דאָך צו קיינעם קריעגע קאָממען ווירד, שיינט גערעכטפּערטיגט. דייטשלאנד האט זיך אינס מיטטעל געלעגט, אום דיא ביידען שטרייטענדען אויסצוגלייכען אונד, וויא דיא נייעסטען דעפּעשען מעלדען, האט זיך אָסטערדייך-אונגארן, איטאליען, ענגלאנד אונד רוססלאנד, דייטשלאנד אנגעשלאָססען אונד איהרע פּערטרעטער, זאָוואָהל אין סערביען אלס אין בולגאריען אנגעוויזען, אללעס מאָגליכע אנצווענדען, דאס עס צו קיינעם בלוטפּערגיעססען קאָממע. יא, עס איזט דער דייטשען פּערמיטטעלונג בערייטס געלונגען, בולגאריען צו בעוועגען, דאס עס זיינע גרענצוואכען פאָן דעם שטרייטיגען געביעטע, ביז איין אויסגלייך שטאטטפינדען ווירד, גאנץ צוריקציעהע.

דאס קליינע אבער האָכענטוויקקעלטע, רייכע אונד בליהענדע בעלגיען איזט פאָן איינעם שווערען שלאגע געטראָפּפען וואָרדען. דיא יינגסטען וואהלען האבען נאמליך דער ליבעראלען רעגיערונג, וועלכע זייט אכט יאהרען מיט שטארקער אונד געשיקטער האנד דען בעלגישען שטאאט לייטעט דען שטורץ בערייטעט, אינדעם דיא קלעריקאלע (קאטהאָלישע פראָממע) פּארטייא צור מאַיאָריטאט געלאנגט איזט. דיעזע פּארטייא איזט מיט ראָם אין אינניגער פּערבינדונג אונד עס איזט געוויסס, דאס דיא רעליגיאָנספרייהייט אונד פיעלע אנדערע פרייזיננינגע געזעטצע פאָן דען „שווארצען" וועלכע יעטצט דיא רעגיערונג איבערנאָממען האבען, אבגעשאפפט ווערדען ווירד.— דיא ערביטטערונג צווישען דען פרייזיננינגען אונד דען שווארצען (גייסטליכען-פּארטייא) איזט איבריגענס זאָ גראָס, דאס עס זייטדעם שטורץ דער ליבעראלען רעגיערונג צו מעהרערען בלוטיגען צוזאממענשטאָססען געקאָממען איזט. אין פיעלען אָרטען וואורדע דאס בילד דעם פּאפּסטעס מיט קאָטה בעוואָרפען, אנדערסוויא וואורדען ווידער דיא אנהאנגער פּעראָרבאנס, דעם פיהרערס דער ליבעראלען פּארטייא אונד געוועזענען מיניסטערפּרעזידענטען, אנגעגריפּפען.— דיא פּארטייא דער שווארצען האט יינגסטענס אויך אין דער שווייץ דיא אָבערהאנד געוואָננען אונד דיא שווארצען געווינגען לייַדער אויך ביא אונס איממער מעהר אן רוים. וואס זאָלל אויס דעם ליבעראליסמוס ווערדען, ווענן עס אין דען פרייעסטען שטאאטען דער וועלט פינסטער צו ווערדען אנפאנגט.

איבער דיא לאגע אין עגיפּטען ליעגען פאָלגענדע בעריכטע פאָר: לאָנדאָן, 14-טען יוני. איין אראבער דער זיך פאָם קריעגסשויפּלאטצע נאך קאירא געפליכטעט האט, ערצאהלטע דעם זאָהנע דעם עגיפּטישען מיניסטער היססיין קהאליפא. דאס בערבער (איינע שטאדט פאָר כארטום, דיא אין דען האנדען דער ענגלאנדער וואר, אונד וועלכע, ווענן זיא איינמאל געפאללען איזט, אונבעדינגט אויך דען פאלל כארטהום'ס נאך זיך ציעהט.) אין דיא האנדע דער אויפשטאנדישען געפאללען זייא. דיא בעזאטצונג, זאָ ערצאהלט דער אראבער, האט זיך טאפּפער פּערטהיידיגט, דער מאהדי נאהם אבער דיא שטאדט מיט שטורם אונד ליעס 1500 סאָלדאטען אונד 2000 איינוואָהנער ניעדערמעטצעלן. דער בעפעהלסהאבער פאָן קאראָסקאָ מעלדעט, דאס דיא לאגע זעהר געפאהרליך זייא, דאָנגאָלא איזט אין געפאהר. ווענן דאָנגאָלא זיך ערגעבען מיסטע, איזט צו פירכטען, דאס דער מאהדי דירעקט נאך עגיפּטען זיינע שאארען פיהרט.— איינע צווייטע דעפּעשע מעלדעט: לאָנדאָן 14-טען יוני. דער מאהדי מארשירט מיט 35000 מאנן אויף דאָנגאָלא. ער האָפּפט, דיא שטאדט פאָר בעגינן דער טירקישען פייערטאגע, בינגען צוואָלף טאגען צו נעהמען.

ערקלאָרונג דער דייטשען ראבבינער.

אין דייטשלאנד איזט פאָר איניגען וואָכען איינע ראבבינערפּערזאממלונג צוזאממענגעטרעטען, וועלכע דאריבער בעראטהען האט, אויף וועלכע ווייזע זיא דיא ליהגנאפּטען אנקלאגען, וועלכע דיא יודענפיינדע געגען דיא תורה אונד דען תלמוד אונד איבערהויפּט געגען דיא זיטטענלעהרע דעם יודענטהומס איינשפּרענגען, צוריקוויזען זאָללען. נאך לאנגער אונד איינגעהענדער בעראטהונג האט דיא ראבבינער-פּערזאממלונג פאָלגענדע ערקלאָרונג פּעראָפּפענטליכט:

אים נאמען אונד אונטער דעם ביישטאנדע דעם איינציגען גאָטטעס ערקלאָרט דיא פּערזאממלונג דייטשער ראבבינער געגענאיבער דען פּערליימדונגען, וועלכע האס אונד פאָראורטהייל אין דען לעטצטען יאהרען אויף דיא זיטטענלעהרע דעם יודענטהומס געהייפט האבען, וואס פאָלגט:

דאס געבאָט דער נאכסטענליעבע, וועלכעס אין דער תורה מיט דען וואָרטען: „אונד דו זאָללסט ליעבען דיינען נאכסטען וויא דיך זעלבסט, איך בין דער עוויגע" (ואהבת לרעך כמוך, אני ה') פּערקינדעט איזט, אונד וועלכעס פאָן הילל, דעם גראָססען מייסטער, אלס דער „אינבעגריפף דער גאנצען יידישען לעהרע" בעצייכנעט ווירד, בעציעהט זיך ניכט אללייַן אויף דען גלייבענסגענאָססען, זאָנדערן איזט איינע זאטצונג, וועלכע זיך אויף אללע מענשען בעציעהט.

עבענזאָ איזט דאס עבענפאללס אין דער תורה פּערקינדעטע געבאָט דער גערעכטיגקייט: „איין רעכט זייא אויך, דער פרעמדע זייא וויא דער איינגעבאָרענע, דענן איך בין דער עוויגע, דיין גאָטט" (תורה אחת יהי' לכם לגר ולאזרח, אני ה' וכו') איינע אונאיינגעשראנקטע, אללע מענשען אומפאססענדע זאטצונג.

יעדער, דער זיין מענשענטהום דאמיט בעקונדעט, דאס ער גערעכטיגקייט איבט, ליעבע בעטהאטיגט אונד אין דעמוטה וואנדעלט פאָר גאָטט, גילט, אויך ווענן ער אין איינעם אנדערן בעקענטניססע געבאָרען איזט, דעם יודענטהום אלס וואהרהאפט פראָמם, אונד איזט דער עוויגען זעליגקייט טהיילהאפטיג, נאך דעם תלמודישען אויסשפּרוכע: „אויך דיא פראָממען דער פעלקער האבען אנטהייל אן דער עוויגען זעליגקייט." (חסידי אוה"ע יש להם חלק לעולם הבא.)

דיעזע לעהרזאטצע זינד דיא גרונדבעשטיממונגען פיר דיא שטעללונג דעם יודענטהומס דען אנדערסגלייביגען געגענאיבער. ווענן אינדעססען אין דעם יידישען שריפטטהומע היע אונד דא זאטצע זיך פארפינדען, וועלכע דיעזען גרונדפּרינציפּיען ניכט ענטשפּרעכען, זאָ זינד דיעזעלבען אלס מיינונגען איינצעלנער צו בעטראכטען, אָדער זיא זינד דורך דען דרוק דער פינסטערן יאהרהונדערטע הערפאָרגערופען, אונד האבען קיינע פּערבינדענדע קראפט."

דיא ראבבינער-פּערזאממלונג האט גלייכצייטיג בעשלאָססען, דען רעליגיאָנסאונטערריכט אים לאנדע מיט אללען מאָגליכען מיטטעלן אונד אָפּפערן צו העבען, דאמיט דער שרעקליכען אונוויססענהייט אין רעליגיאָזען אנגעלעגענהייטען ענדליך שראנקען געזעטצט ווערדען; פערנער וואורדע בעשלאָססען, דיא געשיכטע דער יודען איבעראלל, קינדערן זאָוואָהל אלס ערוואכזענען אין פרייען פאָרטראגען, וויא אין דער שולע לעהרען אונד פּערברייטען צו לאססען, צור העבונג דעם יידישען בעוואוסטזיינס אונד צור שטארקונג דעם רעליגיאָזען געפיהלעס. וויר וואָללען נור נאך בעמערקען, דאס דיא אָרטהאָדאָקסען ראבבינער דייטשלאנדס זיך אן דיעזער פּערזאממלונג ניכט בעטהייליגט האבען.

פּערשיעדענע נייאיגקייטען.

*(צום אנדענקען דעם הונדערטסטען געבורטסטאגעס מאָנטעפיאָרעס) ווירד אין פילאדעלפיא (אמעריקא) איין גראָסארטיגעס שפּיטאל ערריכטעט. אין דעמזעלבען ווערדען אויסשליעסליך אונהיילבארע

פּאָליעטאָן.

דיא אָפּפער דער קאבאלא.

היסטאָרישער ראָמאן אויס דעם 17-טען יאהרהונדערטס.

(6-טע פאָרטזעטצונג.)

*) „בעפאָר דיא וועלט דורך דען הויך אונד וויללען גאָטטעס אויס ניכטס ענטשטאנדען איזט, וואר גאָטט אלליין פאָן אורעוויגקייט, דיא קיינען אנפאנג האט, ער וואר דיא אורקוועללע אללעס ליכטעס, אללעס זיינס אונד ווערדענס, אללעס גייסטעס אונד לעבענס. אין איהם לאג אללעס, וואס ווערדען זאָללטע, ער וואר דער אוראלטעסטע אין דער פּערבאָרגענסטען פּערבאָרגענהייט זיינעס וועזענס. אונד גאָטט דער קיינען אנפאנג אונד קיין ענדע האט, דאכטע דינגע צו שאפפען, וועלכע אנפאנג אונד ענדע האבען זאָללען, ניכט אום זיין איינגענטליכעס וועזען צו אָפּפענבארען, דענן דאס בלייבט אללען געשאפּפענען, זעלבסט דען אללערהייליגסטען פּערבאָרגען, זאָנדערן זיינע איבער אללעס ערהאבענע איינגעשאפטען טהאטיג צו צייגען. אבער יעדער געדאנקע גאָטטעס ווירד צו טהאט, אונד זיין ערסטער אויף דיא שאפפונג דער וועלט געריכטעטער געדאנקע וואורדע דאס געשאפּפענע וואָרט, וועלכעס דאָננערנד שאללטע דורך דיא אונענדליכקייט דעם רוימס אונד וועלכעס ווייטער שאפפען זאָללטע ביז צור אונענדליכקייט. דיא גאָטטעסקראפט דיעזעס שאפפונגסוואָרטעס רייכט אין אללע גראדע דעם ליכטעס, אין אללע שטופען דער גייסטער אונד אין אללע אָרטען דעם לעבענס פאָן דעם רייננסטען אונד האָכסטען ביז צום גראָבסטען אונד ניעדריגסטען.

„מיט דיעזעם געדאנקען צאָג זיך גאָטט אין זיך זעלבסט צוריק, דאמיט ער רוים געווינגע פיר דיא וועלט. וויא נון דאס ליכט צוזאממענגעפלושעטע, הינטערליעס עס צו אללען זייטען שפּורען דעם וועזענס גאָטטעס, וויא דיא קרייזפאָרמיגען וועללען אויף דער אָבערפלאכע איינעס שטיללען וואססערס, ווענן מאן איינען שטיין היניינווירפט. זאָ וויא דיעזע וועללען, יע ווייטער זיא פאָן דער שטעללע, וואָ דער שטיין אין דאס וואססער געפאללען איזט, אללמאליג זיך פּערליערען, עבענזאָ זינד דיא פאָן גאָטט צוריקגעבליעבענען ליכטקרייזע פלאממענדער אונד הייליגער, יע נאהער זיא דער גאָטטהייט זינד, שוואכער אונד אונדייטליכער, יע ענטפערנטער זיא פאללען.

„דיעזע ליכטקרייזע, פאָן גאָטט אויסוואללענד אין דען אונענדליכען רוים היניום, זינד דיא 10 גאָטטליכען ספיראָטה (עשר ספירות). דיא דרייא ערסטען בילדען געשלונגענע קרייזע אום דען אין סוף אום דאס וועזען גאָטטעס זעלבסט, דער דיא אורקוועללע אללעס לעבענס איזט. דיא אָבערסטע קראפט איזט דיא קראָנע (כתר), דיא צווייטע דיא וויזהייט (חכמה), דיא דריטטע דער פּערשטאנד (בינה). דיעס זינד דיא דרייא אָבערסטען ספיראָטה. איהנען אונטערגעבען זינד זיעבען אנדערע: דיא גנאדע, דיא שטארקע, דיא שאָנהייט, דיא עוויגקייט, דיא מאיעסטאט, דער אורגרונד אונד דיא מאכט. דיא פיללע דעם ליכטעס רוהט אין דען דרייא אָבערסטען, אונד פאָן דא שטראָמט עס זיינע שטראהלען אויף דיא אנדערן אויס. אונד אלס דיא צעהן ספיראָטה איהרע

*) וויר געבען היער דיעזען מערקווירדיגען פאָרטראג, דער טהאטזאכליך געהאלטען וואָרדען איזט, דאמיט אויך זאָלכע אונזערער לעזער, דיא פאָן דער וויססענשאפט דער קאבאלא ביז יעטצט נור געהאָרט, אבער קיינע געלעגענהייט האטטען, עטוואס פאָן דען איינגענטליכען לעהרען דיעזער וויססענשאפט צו ערפאהרען, דאמיט אויך דיעזע איינען בעגריפף האבען זאָללען, אין וועלכען וואונדערבארען בילדערן דער קאבאליסט זיך דיא שאפפונג דער וועלט פאָרשטעללט, וואס פיר וועלטען אין זיינער פאָרשטעללונג עקסיסטירען, ביז צו וועלכען ער גייסטיג פאָרדרינגען אונד זיא ערפאָרשען וויל. דער קאבאליסט לעבט אין איינער גאנץ אנדערן, נאטירליך שאָנערען אונד ערהאבענערען וועלט אלס וויר. דא זיינע וועלט מיט וואונדערבארען וועזען אונד גייסטערן פאָלל איזט. זיין געזיכטסקרייז איזט איין האָהערער, ווייטערער אונד עדלערער אלס דער אונזעריגע, אונד יעדענפאללס איזט זיינע לעבענסווייזע איינע ריינערע, זיטטענהאפטערע אונד גליקליכערע אלס דיא אונזעריגע. פרייליך איזט עס נור זעהר וועניגען אויסערוואהלטען געגאָננט, אויף דעם וועגע דער קאבאלא זיכער צו וואנדעלן. זעהר פיעלע שטרויכעלן, געראטהען אויף אירוועגע אונד פּעראורזאכען ניכט זעלטען גרענצענלאָזעס אונגליק. זאָ פּערהאלט עס זיך אויך מיט דעם העלדען אונזערעס ראָמאנס, דער אים 17-טען יאהרהונדערט איינע נאך ניכט דאגעוועזענע בעוועגונג אים יודענטהומע הערפאָרגערופען האט, וועלכע דאמיט ענדעטע, דאס פיעלע טויזענדע יודען איהרעם גלויבען אבטריננינג געוואָרדען זינד רחמ"יצ, אונד יענע דיא עס ניכט געטהאן וואורדען שרעקליכען אונטערדריקונגען אויסגעזעטצט. דעם גראָססען טהייל אונזערער לעזער זינד דיא היער פאָרקאָממענדען בעגריפפע, וויא עשר-ספירות, עולם האצילה או"ד וכ' געוויסס לאנגסט בעקאננט.